

ds2

CULTUUR & MEDIA & WETENSCHAP
UW GIDS VOOR HART EN HOOFD

DE STANDAARD MAANDAG 23 NOVEMBER 2013

De
gezichten
van de
gruwel

Jan Vanriet

schildert naar Auschwitz
gedeporteerde joden

JAN VANRIET SCHILDEERT HOMMAGE AAN VERVOLGDE JODEN

Een gezicht voor de doden

Mensen die tijdens de oorlog vanuit ons land naar de concentratiekampen gedeporteerd werden, krijgen zeventig jaar later een portret van de Antwerpse schilder Jan Vanriet.

JAN VAN HOVE

Sinds het midden van de jaren 1980 schildert Jan Vanriet (*1948) taferelen uit de Tweede Wereldoorlog. De Jodenvervolgung en het leven in Duitsland in die periode worden belangrijke thema's in zijn werk. Onder de titel *Gezichtsverlies* exposeert hij in het Museum Kazerne Dossin in Mechelen een selectie uit die productie. Bij Ludion verscheen een gelijknamig kunstboek met talrijke reproducties en teksten van de schrijvers Stefan Hertmans en György Konrad.

'De oorlog was het grote motief in het leven van mijn ouders', zegt Vanriet. 'Er waren families die het bittere verleden verdrongen, maar bij ons werd er bijna dagelijks over gesproken. Ik ben van in mijn prilste jeugd met aangrijpende verhalen en beelden van de gruwel geconfronteerd.'

De familie van Vanriet was actief in het verzet en zette zich in voor de sluitpers en clandestiene wapentransporten (zijn grootvader was binnenschipper). Ze werden verkleit en vanuit de Dossin-kazerne naar de kampen gestuurd. In de mooie reeks *The music boy* voert de kunstenaar zijn moeder en zijn oom - die accordeon speelde - ten tonele.

Wellicht als tegenreactie koos Vanriet als jonge schilder voor meer luchtigere thema's en een stijl die aansloot bij de popart van David Hockney en Peter Blake. Pas later, tijdens een verblijf in New York, kwamen de oude familie verhalen en de fundamentele thema's weer op de voorgrond. Het oor-

logsverleden werd een bron van inspiratie voor zijn werk.

Pasfoto's

De blikvanger van de tentoonstelling in Kazerne Dossin is een reeks schilderijen gebaseerd op pasfoto's van de meer dan 24.000 Joden en zigeuners die vanuit Mechelen naar Auschwitz gedeporteerd werden. Het zijn mensen die tijdens hun verblijf in de kampen hun individualiteit verloren in de massa, en die van de kunstenaar opnieuw een gezicht krijgen. Vanriet beschouwt elk doek als een hommage aan de afgebeelde man of vrouw.

'Deze schilderijen haal je niet in huis als wandversiering of als belegging'

JAN VANRIET
schilder

Anders dan je zou verwachten, munt de reeks uit door variatie. Vanriet koos op zijn gevoel pasfoto's die hem sterk aanspraken en maakte er volwaardige portretten van. Zijn palet en schriftuur veranderen van schilderij tot schilderij. Sommige figuren zijn heel serene en uitgepuurd afgebeeld, bijna herleid tot contouren. Andere portretten tonen een meer bewogen toets en hevige kleuren. Niet alleen de tragiek van het thema, ook het virtueuze schilderwerk

Jan Vanriet, 'Samuel'. © Roberts Foto Gallery

maakt de reeks de moeite waard. Vaak zijn de figuren voor een deel overschilderd of de gezichten onherkenbaar gemaakt, om de anekdotiek te overstijgen.

'Ik heb de Dossin-reeks, die nu al een tachtigtal portretten omvat, opgevat als een monument', zegt Vanriet. 'Het is een manier om de slachtoffers onder ons te houden. Ik was zeer onder de indruk van de documenten die in dit museum bijeengebracht zijn. De grote wand met pasfoto's van gedeporteerden maakt de omvang van het drama voor iedereen zichtbaar.'

Intieme saga's

Gezichtsverlies is de eerste kunsttentoonstelling die in het museum gehouden wordt en het is beslist geen toeval dat er werk van Jan Vanriet te zien is. Geen andere Belgische kunstenaar heeft een zo consistente oeuvre over de Tweede Wereldoorlog gemaakt. Al leverde ook Luc Tuymans met enkele vroege schilderijen, die in Duitsland een grote weerklank hadden, een belangrijke bijdrage.

Vervolg en deportatie zijn nog altijd actuele thema's, beklemtoont Vanriet. 'Via een geschiedenis die ik ken, vertel ik in deze schilderijen over wantoestanden die nog lang niet uitgeroeid zijn. Op het moment dat wij hier praten, worden elders mensen verjaagd en opgesloten. Het zou zelfs in ons land opnieuw kunnen gebeuren. Daarom blijft het zinvol dit werk te maken.'

Vanriet krijgt veel reacties op zijn schilderijen, ook van jongeren, en merkt een grote belangstelling onder verzamelaars.

Jan Vanriet, 'The music boy (orange)'. © Roberts Foto Gallery

'De verhalen van die tijd zijn de intieme saga's van heel wat families geworden. Daardoor worden mensen tot het thema aangetrokken. Deze schilderijen haal je niet in huis als wandversiering of als belegging, maar omdat je door het thema wordt geraakt.'

'Jan Vanriet - Gezichtsverlies' is vanaf 27 november tot 30 maart 2014 te zien in het Museum Kazerne Dossin in Mechelen.
www.kazerne-dossin.be
*****